

Տրեւոյն Տրաքտան

ՈՐԱԳԻՐ

Յաղագրական Իսկասքական և Զոհարական

ԵՐԱՅԱՆԻ ՏԵՄԵՐ 1898 թ. ԳՐԻԳՈՐԻԱՆ ԸՆԴՈՒՄ 7 ԿՈՒՍՏՈՒ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

26-28 Հունիս

Լրջունի քարոզարար Յիզիրու Էֆենտին, Վորին Սահախառութեան կողմանէ ցատակցութեան այցելութիւն մը բրաւ գաղղ իտացոյ գեսալանին, (ուրէնի գուքսին մահուան վրայով, յետոյ անգղիացոյ գեսալանին գնաց, անցածները Վ. Ս. Ս. իկտորիս թողահին մահուան վրանգէն ազատելուն խնդրակցութեան վրայով:

— Ս. արտին տը Պուրքընէ վերջին շրջանաւոր իր անբութեան նամակ մը բնդունեց, որով գաղղիացոյ Թաղաւորը (ստանեան տեղութեանը կը յայտնէ իր օրդոյն մահը: Ս. ար Պուրքընէ մահտեր Վ. Ս. Ս. հախառութեան պիտի ներկայանայ աս յայտարարական նամակը մատուցանելու:

Թարապիզունի շրջանաւոր գալին ի վեր հասարակութեան մէջ տարածեցաւ տաճկաց և պարսից զօրքերուն նորէն մէկգծեալ հետ պատերազմելու լուրը: Ինչպէս ընդհանրապէս աս բանը պարագաներովը զիտըւած չէ, բայց մենք աղէկ տեղաց իմացանք որ աս պատերազմը որուն համար այնքան կը զորուցւի ուրիշ բան չէ եղեր բայց եթէ քանի մը փոքրիկ կռիւներ որ պատահէր է երկու կողմի առաջապահ զօրացը մէջ:

Պարսկաստանի վէճը դեռ անորոշ վիճակի մէջ է, ինչպէս որ կերեայ. բայց այժմ այնքան ծանր չէ երկու կողմի զայրացման եռանդը զլսովին զաղարկեցաւ. կերեայ թէ արարից շահ ալ հիմա

աղէկ խորհելով սկսեց գուշակել իր յանդուգն ձեռնարկութեան աղէտացի հետեանքները. ուստի կը կարծելի որ աս գործը շուտով կարգին կը դրի:

Սենթեռն (Թեմանի մէջ հետեալ յօդուածը կը կարդացել:

«Սայրաքաղաքիս սեղանաւորներն ունին պարտաւէր կամ առնելիքի տէր բլրով իրենց բնակարանները ձգելու գացել են. ունինք ալ իրենց գործքերուն անկարգութիւններուն պատճառով իստիպելի են ետ քաշել գործառնութիւններէն: (Ստանեան տեղութիւնը՝ որ միշտ արդարութեամբ կը վարւի և մեծ խնամք ունի իր հպատակներուն վրայ, որոշեց կարգին գնել աս սեղանաւորներուն գործքերը, հաճելի դիւրութիւններ մատուցանել անոնց առեւտրական պայմաններուն և ապահովել անոնց հանգստութիւնը՝ յարգելին պաշտպանելով: Իարծրադոյն Ղաւըր մասնաւոր պաշտօնատար մը կարգեց որ աս գործին հոգ տանի. ու հետեալ պատեղները տորեցիան աս պաշտօնատարին:

«Սեւ գլուխութեամբ և անաչառ քննութիւն մը բլրայ ան սեղանաւորներուն գործքին, որ իրենք չեն կրնար առնելիքին ձեռք ձգել և մէկալ կողմէն տալիքին վճարելու համար նեղը դրած են իրենց փոխատուներէն: Պարտականը որու պարտքը հատուցանելու կարողութիւնը աղէկ մը ստուգուած է, ստիպել բոլոր իր պարտքը հատուցանել նոյն տները կամ ան պայմանեալ ժամուն որ իր փոխատուները կը հաճին շնորհել իրեն: Իսկ իր տալիքը վճարելու կարողութիւն չունեցող պարտականին մէկ

ժամանակ մը տրուի կամ անոնց տունիցը փոխատուին յանձնելի: Ս. Ղաւըր, իր օրդոյնները վրձնելէն ետեւ, աս գործին պաշտօնատար ընտրեց Սայտայի նախկին տէրութեարար հաճի Սեւմ պէյը: Ըս գործակալը իր նոր պաշտօնը հաճելի կերպով կատարելու հաւատարմ հանգամանքները ունենալուն Վորին Սահախառութիւնը հաստատութիւն տրուաւ Իարծրադոյն Բոնանին ընտրութեանը:

ԳԱԼԳԻՍ

Փարիզ, 13 Հունիս

Ըսոր բացեցաւ խորհրդարանները, ու Վ. Սահախառութիւն Սուրի Յիզիփ գաղղ իտացոյ Թաղաւորը հետեալ ատենախօսութիւնը ըրաւ:

«Պարոնայք փառներ ու Տեփութներ:

«Ծանրաբեռնեալ ցաւով՝ զըրբաւ իմ սիրելի զաւկէս, որ կը կարծէի թէ ինծի պիտի յաջորդէ արքայական աթոռը նստելով, որ փառք ու միջութարութիւն էր իմ ծերութեանս, ստիպեցայ արտուրցնել որ իմ քովս ժողովուրդը:

«Մէկ մեծ պարտաւորութիւն մը ունինք մենք, որ մէկտեղ պիտի կատարենք: Երբ որ ուզէ Մատաւ իս իր բովը կանչել, պէտք է որ Ղաւըր իս օրինադրութիւն ունեցող միտպետութիւնը, վայրէկան մըն ալ միջահատութիւն չունենայ, արքայական իշխանութիւնը վարելու: Ղաւըր պիտի հոգ տանէք ուրեմն հարկաւոր միջոցները բանեցնել այս մեծ վտանգին առջին առնելու համար, իմ սիրելի

ԲՆՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

Երբեմն բան գողցնելով ալ բարեբաղը կը լայ մարդ:

(Հարունակութիւն և վերջ)

Ըս դիպումը պատահելէն տասնը հինգ օր ետքը երիտասարդ պատկերհանր, մինակ կաշխատէր իր սենեակին մէջ, երբոր մէկը ներս մտաւ ու վրայի այն վերարկուն մէկ զի նետելով, ծանշելեցաւ որ գողերուն գլխաւորն էր:

— Իս եմ, ըսաւ, աս տարօրինակ այցելուն, ինծի չէ՞ր սպասէր:

— Արխատովանիմ համարձակ թէ քեզի չէի սպասէր, պատասխան տրուաւ Յիզիրու:

— Բայց ես իմ գալս ձեզի ծանուցել էի: Վրէպք որ

հարկաւոր գործք մը ունիմ ձեզի հետ, ու ես տանկ առիթները, ձեռքէս չեմ փախցընէր: Ըս ինչ անմառութիւն է, պիտի ըսէք. բայց չէ՛. ինչու որ դուք ինծի չէիք սպասէր: Մէյ մըն ալ որ սովորութիւն ունիմ մարդը դէմքին գծագրութենէն կը ճանչնամ՝ աղէկ գիտեմ որ դուք իս չէք մատներ, որովհետեւ բնաւ չեմ կարծէր որ պատկերհանրի մը տուն զինուորներ պահած ըլլան ինծի համար: Իս հոս եկայ մեծ վատահոլութեամբ, իրրեւ մէկ պարիկշտ փոխատու մը, որ իր պարտապանին տունը կերթայ, ու կը հարցնէ անոր՝ թէ արդեօք պատրաստ է մի վճարելու գրամը:

— Իս տասներկու տուրքդ պարտք ունիմ քեզի, անանկ չէ՛:

— Ո՛հ, ինչ սուր յիշողութիւն ունիք:

— Յիզիրք բացաւ իր գրասեղանը, երբոր գողը սենեակին չորս դին ժուռ կուգար նկարները աչքէ անցընելով, ու կայնեցաւ պատկերի մը ստիճին, որ դեռ նորնկարուած էր:

— Ո՛հ, յիշուի շատ գեղեցիկ է, պոռաց գողը:

— Ո՛րը, ըսաւ Յիզիրքս:

— Սեր գիպումը ներկայացնող պատկերը:

— Հանեցա՛ր ուրեմն. ուրախ եմ քու հաւանութեանդ վրայ, ինչու որ մինակ դուն կը ընես այս պատկերին վրայ դատողութիւն ընել: Ըհա տասներկու տուրքդ իմ պարտքս:

— Չէ՛, չէ՛, ալ չեմ ուզէր. հիմակ ես պիտի ստակ տամ քեզի. կըծախեմ ինծի սա պատկերը:

— Ըստիմ մի... քեզի... ինչ պիտի ընես:

— Բնդի ինչ, միայն գինը ըսէ, ինչ ուզելու ես:

— Իրաւ կըսես:

— Ղաղը բացաւ, իր զգեստը, քակեց մէկ գօտի մը որ ընցունէր ոսկիով, ու ըսաւ:

— Իս այս քսակիս մէջ բաւական ստակ ունիմ Սահախի նկար մը ծախու առնելու:

— Ըստ իր հաւատամ. բայց ես միտք չունիմ դրամով ազատութիւն տալու քեզի:

— Ղաւը ծաղը կընես ինծի, հոգ չէ, վասն զի հիմակ քու առնեգ ես:

Թուանս պղտիկութեան ատենը : Իմ գլխուս եկած փորձանքը ասկերախտ չընէր ինծի վերին Վախա խնամութեանը՝ որ դեռ կըստէ ինծի անանկ գաւկը ներ : որ արժանի են իմ սիրոյս ու Վաղղիայի վըս տահութեանը :

«Պարոնայք : Հաստատենք այսօր մեր հայրենայ հանգստութիւնը և ապահովութիւնը . հոգը պիտի կանչեմ ձեզի : որ ձեր սովորական աշխատութիւնները տէրութեան վերաբերեալ գործքերուն , վերստին սկսիք» :

Աս համառօտ ատենախօսութիւնը լրջնաւէն ետև : ներքին գործքերու պաշտօնատարը : սկսաւ արքայական հրամանով տէփութեանը անունը տալ . երդման ձևը կըկարդար , ու ամեն մէկ խորհրդական կամ տէփութէ հետզհետէ պատասխան կուտար ըսելով . «Երդում կընեմ աս բանին համար» :

Ետքը՝ երբոր ոտք ելաւ Թագաւորը : ու ժողովը ողջունելով կըմնէր անկէց : ամենք միաբերան աղաղակեցին «Կեցցէ Վրբայ» . Թագաւորը հեռացած էր խորհրդարանէն : բայց հոն գտնուողները դեռ կազաղակէին միաբերան : Վրբան բազմութիւն կար խորհրդարանին մէջ : որ տէփութեանը շատը նստելու տեղ չի գտնուով : ստիպւեցան որ ոտքի վրայ կենան :

ԱՄԵՐԻԳՆ

Միացեալ Վահանքներ :

Վերիգայի կառավարութեանը կողմանէ մէկ երևելի գործակալ մը լոնտրա եկաւ : տասներկու միլիոն Թալէն փոխ ուղեւոր : Վր գործակալը հասնելուն իմացելով նաեւ որ հինգ կամ վեց դաշնակից նահանգներ չեն հատուցանիր իրենց մասնաւոր պարտուց շահը : երկբայեք է որ յաջողի անոր աս փոխառութիւնը գլուխ տանելու :

Վաղղիայի տէրութիւնը առաջադրեց Վերիգայի կառավարութեանը , որ Վիւ-Լօրքի և Հալլի մէջ շարաթական կանոնաւոր նաւարկութիւն մը հաստատուի քանի մը շողենաւերու միջոցով : որոնք երթեկութիւն պիտի ընեն երկու տէրութեանց կողմէն : Վախագահը պատասխանեց Վաղղիայի պաշտօնատարին : որ աս առաջադրութիւնը ժողով

վին մէջ պիտի յայտնէ : Բայց այժմ Վիացեալ Վահանքները զբաւի կարօտութիւն ունենալուն համար : աս բանին շուտով կատարելը անստոյգ է :

ԶՄԻՌՆԻՆ

7 () Գոստոս :

Այս անգամ իմացանք որ Վ. Վաղղի . Վ. Վ. մութիւն Հիւսէյն պէյը (որ երբեմն խզմիւր կառավարիչ էր) անցած շարժութեւ կոստանդնուպոլսոյ մարքասպետ անւանէր է :

Ս. Վ. իլտէնպըրիւն , որ Բրուսիայի տէրութիւնը նոր ընդհանուր հիւպատոս անուանեց Վսորեստանի , իրենտի ճամբով իլլիբի հասաւ : և եկող շողենաւով իր տեղը պիտի երթայ :

Մալդայէն կըգրեն : 26 յուլիս : «Վնգընական նաւերը Թէպէտ մեր նաւահանգիստէն հեռացան : բայց ինք օրէն ետև վերստին ետ դառնալով : գլխավին ջրեց հասարակութեան կարծիքը : Վրանի որ նաւերը եկել են , ընդհանուր հրամանատարը ամենեկին պատրաստութիւն մը չըրաւ որ իմացի Թէ շուտով ճամբայ պիտի ելայ : Վաւատորմին մէջ ալ երևելի շարժումներ մը չեղաւ բաց ի երկու Ֆրէկադներէն՝ որոնց մէկը Վարապընսէն եկաւ և մէկալը թուրքերէն :

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Երկարակտրութեան հանգուցեալ Հովհաննէս Ե , Սրբազան Վաթուղիկոսին ամենայն Հայոց : *

«1842 մարտի 26» : Հինգշաբթի օրը՝ կէս օրէն ետև ժամ 7 ին (ըստ եւրոպացոյ) սուրբ Վշմիւածնի Մայր ԼԹութի մեծ զանգակը մեղմ զարնելէ լով՝ (ինչպէս որ նոյն ԼԹութի սովորութիւնն է երբ որ միաբանութենէն մեռնող մը ըլլայ նէ աս կերպ կըզարնեն) բոլոր միաբանութիւնը մեծ տրտմութեան և կասկածանաց մէջ ընկաւ . և ինչ ատեն կրկնեց

* Աս նկարագրութիւնը գրած է մեղի գմիւռնացի ազնիւ աղա Ստեփան Մէլիքեանով : որ սուրբ Վշմիւածնի զեւանատանը խորհրդեան գպիրն է :

զանգակը նոյն կերպով՝ իսկոյն իմացեցաւ Հովհաննէս քահանայապետին վախճանիլը՝ որ շատոնցմէ հիւանդ էր : Վն ատենը՝ բոլոր անդամները Վշմիւածնի սիւնհողոսին և Տ . Պրօկուրօր՝ հայկազն գերազնիւ (ծովմայ Հովսէփիչը՝ Վրբանեանց , ասպետ զանգան կարգերու բարեպաշտ կոյսերութեանն Ուստաց , տխրագին զէմբով զացին ներքին սենեակը ձմերային Վհարանի : ուր դուած էր Վ . Սըրբազնութեան մարմինը : ու հրամայեցին ութ մեծ աշտանակներէլ տաճարէն ունջեցելոյն չորս կողմը դնել վաւուռ մոմերով : և անուահոտ խոնկիծը խել . վերջապէս չորս սաղմոսագոց զրին հոն : և ուրիշ բարեկարգութիւններ ընելէն ետև ժամ 9 ին ատեն կազմեցին ու հարկաւոր եղած տնօրէնութիւնները ըրին ինչպէս գիշերւան 11 ժամը :

«Վ աղան օրը՝ 27 մարտի : հրաւիրանաց Թուգթ խրկեցին նահանգապետին : քաղաքապետին : Վրբան քաղաքի բերդակալին : զաւառապետին նահանգին Հայաստանու ու շատ երևելի անձանց՝ Թէ հոգեւորական և Թէ աշխարհական : որ Վշմիւածին զաներկայ գտնելին Թաղման հանգէսին : որ պիտի ըսկըսէր ժամ 7 ին 29 մարտի : Վաւ մարտի 28 ին վերջիշեալ սիւնհողականները՝ կէս օրէն 4 ժամ ետքը սկսան կարգաւորել հոգեւորական պաշտօնեաները և համօրէն միաբանութիւնը նոյն Վհարանի գաւթին մէջ : որոնց ամենն ալ զգեստաւորեալ էին : ու երկու կարգ բաժնւում . իսկ նախապատիւ Վրբապետկոյսները և հոգեւորական պաշտօնեաները Վհարանը մտան : ու պատշաճաւոր կարգը կատարելէն ետև հանգուցեալ Վաթուղիկոսին համար պատրաստուած տապանը բերին : որ պատած էր Թաւշով (խառնիքով) և արծաթներով զարդարւած . չորս զգեստաւորեալ Վրբապետկոյս տապանը գրին Սրբազանին մարմինը : ու սկսան կարգաւ դուրս ելել Վհարանէն . նախ քահանայ մը՝ որ զաւազան ունէր ձեռքը սեպոյն կերպաս ձգած վրան : անոր ետևէն երկու խաչակալք և երկու քահանայ ևս Սուրբ Մտուածածնի պատկերը ունենալով իրենց լանջացը վրայ : ու անոնց երկու կողմէն չորս սարկաւազունք խաչվառներով . ապա չորս երևելի աշխարհական աստիճանաւորներ որոնք բռնած էին տապանի կապարիչը չորս անկիւններէն . յետոյ եւ թը Վրբապետկոյս , ունենալով իրենց ձեռքը

— Ինչ որ աս պատկերը հաճելի է քեզի , ա՛ռ զանի տասը տուբադին տեղ , որ պարտք ունիմ քեզի :

— Ընէ , ես չեմ ուզեր քու առատաստութեանդ գէմ մեղանել , աս պատկերը իմ քովս երկու հարիւր տուբադ կընէ . ահա կուտամ քեզի աս գումարը :

Աս ըսելով , ձգեց գողը սեղանին վրայ մէկ քսակ մը ոսկիով լեցուն , ետքը վրան առաւ վերադառնալ , զրաւ պատկերը Թեկն տակը , ու ըսաւ Վիլիքսին :

— Վշէկ առուտոր մը ըրի . աս պատկերը Սալմազօր Սօզայի արժան է , որ ելուզակներուն պատկերհանն է . ու հանգարտութեամբ դուրս ելաւ երգելով Տօնիծէգրիին վերջին «օփերայի» երգերուն մէկը : ... Վս տարօրինակ դիպուածէն իրեր ամիս ետքը , Վիլիքս Վհետիկ հասաւ , ու իջաւ Վտրիէն կոմսին իր բարեկամին տունը :

— Ս՛ , սիրելի Վիլիքս , ըսաւ անոր կոմսը , ես քեզի կըսպասէի :

— Սէկտեղ փարիզ երթալու համար :

— Վս , բայց մենք իրեք հոգի պիտի երթանք :

— Ինչ կըսես ... թէ պիտի ըլլայ մեզի ընկեր :

— Վհետիկի ամենէն գեղեցիկ տիկինը :

— Սիրահարեալ ես :

— Ընէ ... Վ . Գրսուհիին հետ մեկնելու ենք . վասն զի ես կարգընելու եմ . մէկ գեղեցիկ կին մը պիտի առնեմ , Սքօթի պարոնուհին , ու ասօր քեզի պիտի ներկայացընեմ իմ հարսնացուիս . արդէն անոր իմացուցերեմ , որ գուն իմ բարեկամս ես , ու ան ալ շատ կըփափաքի ճանչնալու քեզի :

Վտրիէն՝ որուն անհամբերութիւնը յայտնի կըտեսնուէր . տարաւ իր բարեկամը Գրսուհիին տունը :

Ստան մէկ պալատ մը , որ դրսէն բաւական գեղեցկութիւն մը կըցուցընէր . իրեք հատ ծառայ աղոր հագուստներով զարդարւած կեցած էին նախասենեակին մէջ . բոլոր բնակարանը շքեղութեամբ զարդարւած էր : Վատասխան տըլին ասոնց Թէ , պարոնուհին նոր գուրս ելեր է . եկեղեցի երթալու :

— Վաւա՛յ Հիմայ , հարցուց կոմսը :

— Վիլիքս կէս ժամ :

— Սրբեմն սպասենք անոր գալուն :

— Սենեկապետը բացաւ անոնց հոյակապ սրահի ժը դուրը : Հազիւ ներս մտան , Վիլիքս զարմացման ձայն ժը ձգեց :

— Ինչ եղար , հարցուց կոմսը :

Պատկերհանը պատասխան չի տրուաւ , սենյակի ունջայն պատկերի մը առջև կեցեր էր . որ գողերու խումբ մը կընեղկայացընէր :

— Վշոր պատկեր մըն է ասիկա . անանկ չէ , ըսաւ կոմսը անհոգութեամբ մը :

— Խիստ աղոր է . բայց ուսկի՞ց հոս եկեր է այս պատկերը :

— Վտ մէկ զարմանալի բան մը չէ , հօրեղբօր որդի մը ունի պարոնուհին , անիկա պարգևեց անոր մօտ օրերս :

— Հօրեղբօր որդի մը ունի կըսէք :

— Վս . մէկ երիտասարդ մըն է , որ ստոյգ կըսեմ կընեղացընէր զիս յաճախ աս տունը գալով . բայց երեկ չէ մէկալ օր մեկնեցաւ գնաց իր բերդը , որ է Հաւանցու շրջակայ տեղանքը :

— Վտ ըսածնիդ երիտասարդ մըն է ... :

վեհապետական նշանները, փոքրիկ կերպասեայ բարձրու վրայ դրած. ա, հայրապետական անդամները երկուսն ալիքը. բ, պրիմանգեայ պընակը. գ, քահանայապետական ականակառ. մատանին. դ, անկախորդ խաչը լանջական. ե, ասպետական նշանը սրբոյն Վեհապետի Վեհապետ, պրիմանգեայ աստղերով. զ, ասպետական նշանը սրբոյն Վեհապետի առաջին կարգի, նմանապես աստղերով. է, վեհապետ անդամներու խաչը. Վանք ետեւէն, չորս տապանակիր Վեհապետականները, առջեւէն չորս բարձրակարգ աստղերով, ու ասպետին երկու կողմէն մէյմէկ երեւելի աստիճանաւորներ աշխարհական կարգէ, իրենց ուսը մէջքը, և թուրերնուն վրայ սև նրբահիւս կերպաս կապած, աւանց բոլորովին ալ չորս սարմատասացք:

«Վանք մեծ հանդեսով՝ բոլոր զանգակները զարնելով, և անթիւ բազմութեամբ՝ դէպի սուրբ Վեհապետի տաճարը կերթար թափօրը: Նամբուն վրայ՝ ինչպէս որ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սովորութիւնն է, ու թը բարձր տեղ պատրաստած էին մէկգլմէկու համեմատ հեռաւորութեամբ, Վեհապետի դրանէն ինչպէս տաճարը, որոնք հանդիստ կը կուգին. որովհետեւ ան տեղանքը հասածնուն պէս, պէտք էր տապանը վար դնել, և աստիճանաւ կարգը կատարելու համար: Վեհապետ տաճարը բերին անջեղեալով, ու դրին մէկ ամպիոնի մը վրայ, որ պատրաստած էին սուրբ Վեհապետի առաջ խորանի բեմին առջեւ, կանգուն ու կէս բարձրութեամբ, որ աջ և ձախ կողմերէն աստիճաններ ունէր, մակերեսովը բեհեղեայ սփռոցներով ծածկուած էր, ու վրան՝ աստիճանը և ոսկեթել փունջերով զարդարւած պատուական ամպ հովանի մը շնչած էր, չորս սիւններու վրայ: Վս ամպիոնին վրայ դրին մարմինը. ու վերոյիշեալ 7 կաթողիկոսական նշաններն ալ՝ ամպիոնին աստիճաններուն վրայ, բաց 'ի վեհապետին, որն որ անկէց մէկ կանգուն հեռաւորութեամբ սեղան մը շնչած էր ուրիշ հայրապետական ըզգեստներու համար, հոն դրեցաւ երկու ականակառ. դաւազաններով, դէպի մէկմէկու ծածկ:

«Վերակի առտու մարտի 29, երբ որ արեգակը իր ոսկեթել ճառագայթները կրփուէր Վանքի ու Վրացած բարձր լեռներուն գլուխը, սկսան երեւելի

անձինք՝ որ հրաւիրւած էին, հեղհեղեղ Վեհապետի հասնել, հանդիսական զգեստներով զարդարւած. նմանապես բազմութիւ ժողովուրդ արք և կանայք Վրացաւորան զաշտին մերձակայ գեղերէն: Վանքի երկու աստիճանաւոր դրեցան տաճարին մէջ երկրորդ դասը անցնելու տեղը, որպէս զի Վրաց և Հայոց աստիճանաւոր անձինքները միայն ներս ընդունին. չորս պահապան ալ տաճարին գլուխը կայնեալ էին, ու ժողովուրդը երեւելիներէ միայն ներս կանգնէին: 7 ժամուն սկսաւ ժամբողութիւնը, սուրբ պատարագ մատուցանելու համար. (ծման խորհուրդը կատարելէն ետեւ, որչոյն ժամանակ բերին տապանը Վրացաւորի իջման սեղանին առջեւ. անաւորներ Ստեփաննոս արքեպիսկոպոս, անդամսիւնհոգոսին, սկսաւ իր դամբանական ճառը. սքանչելի պերճախօսութեամբ բացատրելով հանդուցեալ Սրբազանին առաքինական գործքերը՝ որ ըրած էր իր հայրապետութեան 11 տարվան մէջ: Երբ որ ճառը լրմնցաւ, եպիսկոպոսունք և վարդապետք կարգաւ գացին վերջին անգամ համբուրելու Սրբազանին աջը. յետոյ աստիճանաւորները Վրաց և Հայոց: Պատարագին խորհուրդը աւարտելէն ետեւ, ինչ կարգաւ որ տաճարը եկած էին, անանկ դուրս ելան դէպի գերեզմանը՝ որ տաճարին հիւսիսային դրանը բովն էր. ու թաղման պաշտօնը կատարելով իջուցին տապանը գերեզմանին մէջ ու կախարչը վրան դրին:

«Նոյն օրը որչափ երեւելի անձինք որ գտնուեցան Վեհապետին, Վրաց և Հայ, բոլորն ալ կերպով հրաւիրւած էր Վրացաւորութիւնը, ու 800 էն էվել անձինք վանքին սեղանատունը հաց կերան:

ՕՐԱՆՈՒՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

Օրագրութեանց մէջ կրկարգանք:

Վրաց Վեհապետի կառավարութիւնը կառքեր շէնել կուտայ լազիպտոսի անապատէն անցնել ուզող ճամբորդներուն համար: Վս կառքերը օմնիպիւսի ձեւը պիտի ունենան, չորս նստելու տեղ ներսի կողմը պիտի ըլլայ, և ուրիշ երկուք ալ դուրսը. շատ թեթիւ պիտի ըլլան որ զիւրին սահին երթան անապատի աւազուտ գետին վրայ: Վրաց մէկ կառքին

հարանցունքը, աւազակապառի մը հօր եղբոր աղջիկը կամ տարիսուն է... ուրախ եմ որ ժամանակին հասայ:

Երբ Յիւլիս պատմեց իր գլխուն եկածը կոմսին. զարմացաւ քիչ Վարէն որ զուր տեղը աշխատած էր տեղեկութիւններ ստանալ պարոնուհին վրայով. ամենեւին իմացած էր ո՛վ ըլլաւ, ու կոյր կիրքերն ալ անանկ տիրէր էին իրեն որ բնաւ չէր կրնար նշմարել ինչ վտանգի մէջ գտնուիլը:

Նոյն իրիկունը աս երկու բարեկամները Վենետիկէն հեռացան առանց ձան տալու մէկուն:

Վալք իմ կեանքս ազատեցիք, ըսաւ Յիւլիս իր բարեկամին, բայց կարծեմ թէ ես ալ ձեզի պզտիկ ծառայութիւն մը չըրի, ու բաղդաւոր կը համարիմ զիս աս բողոքի բռնելուն...: Երբեք բան գողցանել տալով ալ բաղդաւոր կը ըսայ մարդ:

Թարգմանեաց 'ի Վալքի հիւանդէ:

Հ. Ս. Ի.

երկու արաբացի ձիեր պիտի լրծէին. կը հաստատեն թէ, քառասուն փութ պիտի պատրաստուին մինչև 18 օգոստոսի:

Վս տարի տարօրինակ կերպով էվելու Վրացի զայ գացող եւրոպացի պանդուխտներուն թիւը: Վարել, մայիս և յունիս ամիսներուն 42,000 եւրոպացիներ Վիւ-Վորք էլան, որ իրենց հաց և մէկ նոր հայրենիք մը փնտրուին տար երկրի մէջ:

Ստեփան Վերմանիայի մէջ շատ տեղանք աւելաւ դարձունող հրդեհներուն շատին պատճառը՝ 11 տարու տղայ մըն է եղբոր: Վերդեմպէրկէն զրւած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ աս թշուառականը՝ որ կօշկակարի մը որդի է, մինչև հիմայ հինգ տեղ հրդեհ ձգելը խոստովանեցաւ: Վս տղան թեթեւ յանցանքի մը համար պատժուելուն, սիրտը նեղացեր է և վրէժ առնելու համար աստիճանաւորներ կրակ ձգեր է:

Քօրտուա (Սպանիա) 29 յունիս:

«Տարբայնաճան սաստիկ է որ շատ գործաւորներ յանկարծ մեռան, ոմանք ալ խելագարեցան. աս կէց 'ի զատ՝ կատաղութեան ախտը ևս մեծ կատորած կրէն Սիէրայի կենդանիներուն մէջ: 9 ուրի կողմանէ անանկ պակսութիւն մը կայ որ մէկ մեծ գայլ մը սպաննեցաւ աղօրբի մը ջրանցքին մէջ, ուր որ ինքըզինքը նետած էր:

Կրանտէն կըզրեն (Պէլճիա), յունիս 29 թ:

«Երեկ իրիկուն մէկ կնիկ մը չորս տղայ բերաւ, երկուորեակ (էքիզ). մէկը հազիւ թէ բանի մը բոպէ ապրեցաւ. իսկ մէկայնքը շատ տուգը վեճակի մէջ են, ինչպէս և իրենց մայրն ալ»:

Ֆրիէնկալտ ըսած տեղը Պէրլինի մօտ, մէկ կը նիկ մը հարիւր իրեք տարու, վաթսուն տարեկան մէկու մը հետ ամուսնացաւ. աս չորրորդ անգամն է որ կամուսնանայ աս կինը, որ իր զակններուն մէջ մէկ տղայ մը ունի արդէն ութսուն տարեկան:

Պէրլինէն կըզրեն:

«Վան Վալքուրկ հանդեսով Պէրլին մտաւ իր փաւարանովը, որ գազաններով լեցուն էր: Վս բանը ամեն մարդ իմանալով շատ բազմութիւն ժողովեցան: Հանդէսին առջեւ կրտսերներ մէկ գեղեցիկ կառք մը ոսկեզօծ ու վահաններով զարդարւած, որու մէջ կային տաւներկու երածիշտ, որոնք ներդաշնակութեամբ նաւագարաններ կը կարծէին: Կառքը ութը ճերմակ ձի կըքաշէր Վան Վալքուրկի առաջնորդութեամբ. ժողովուրդը շատ զարմացաւ անոր յաջողակութեանը վրայ, որով սաստկութեամբ կը վազըցնէր ձիերը:

«Վնոր ետեւէն կուգային ուրիշ կառքեր չորս ձիերով. ասոնց մէջն էին ճամբու պաշարները, առեւծներուն ու ուրիշ կենդանիներուն համար: Փիղը որ ինքնին կերթար, ծանրութեամբ կըքալէր անոնց մէջ. բայց աս չէր առաւելապէս ժողովուրդան հետաքրքրութիւնը արթնցնողը. կենդանին արեւելեան սովորութեանը պէս համետ (սէմէր) մը ունէր ու կունակին վրայ կըկրէր Վան Վալքուրկի բանակին զանազան անձինքներէն: Վս կենդանին ձիու նման արագ ընթացք մը ունէր:

- Երեսուն տարեկանի չափ կայ:
- Հոսակը մեծ, գեղեցիկ, մօզիկը սև, աչքերը կապոյտ, ու ահաւոր դէմքով մըն է:
- Վս... կը ծանշան գուն:
- Վուցէ կը ծանշան:
- Վայց դուն կրնաս աղէկ մը ստուգել այս բանը, իր կենդանագիրը ներսը դաշխիւն մէջն է:
- Վս՝ անիկա է, պուսց Յիւլիս, պարոնուհին ներքին սենեակը մտնալով:
- Սրտեղ հանգիպեցաք դուք Սոնթեֆօրիի ասպետին:
- Հոմոյուր դաշտին մէջ, ուր տեղ որ իմ ժամացոյցս ու քաւիս առաւ, ու իր հետը ունէր ուրիշ հինգ գող:
- Վե՛ջ կըսես, Յիւլիս, շատ սխալ է ըստդ:
- Չէ՛, վստն զի աս սրահին մէջ եղած պատկերը իմ քաջած է, ու ան սուտ տապալու երկու հարիւր տուրքի առաւ իզմէ... Վո՛րս ելանք, բարեկամ, փախչիմք, հեռանանք ասկէց. մենք սաստեղս գողերու պիտի (մալգոյի) մը մէջ ենք, ու աս պարոնուհին որ դուք պիտի

ԳՅՈՒՏՔ ԼԵ ԱՐԴԱՆՈՅՍ

Ճանաչելու վախճանը հաստատու ալ ասկէջ ետքը յաւիտեան ազատ պիտի մնանք անոնց տրուած ճանձնութենէն : Եղևուստիս մէկը կը հաստատուէ թէ գիւտ մը հարեր է : այսինքն՝ հանրային ծաղկոյր (ուսթըր թաշը) : որ ամենին քիմիական գործըրու մէջ գործածուած ու լրացած չէ : զօշաւոր թոյն մըն է ճանաչելու : Ես հանքէն կէս տըրամի չափ քիչ մը շաքարով դիւր ու տարածէ պընակի մը մէջ : որ շատ գոգաւոր (չուխուր) չըլլայ : ու վրան լեցուր ջուր՝ այնքան որ ծաղկոյր ծածկէ : ետքը դիւր պնակը սենեակին մէջ : ու կը տեսնաս որ մէկ ժամուան մէջ սատկած ճանաչելով լեցուն է պընակը : Էլանազ ճանաչելու առողջներուն կը հաղորդեն իրենց հիւանդութիւնը որոնք ամենը մէկէն խեղճ կը մեռնին : Ես գիւտին հեղինակը չի գիտէր թէ արդեօք ինչպէս հիմայ մէկը գործածուի է մի աս դեղը . որն որ ինքը դիտուածով մը գտաւ : ինչպէս բոլոր գեղեցիկ գիւտերը դիտուածով գտնուեր են :

Փայելն վարպետը՝ բազմաբուստ վարժարանին մէջ անանկ փորձեր ըրաւ : գանազան գիտնականներու ներկայութեանը : որով կը կարծենք թէ քիչ ատենի մէջ ջուրին տակէն ալ ճամբարդութիւն պիտի ընենք : ինչպէս անոր մակերևոյթին վրան կը նենք : Ենթադրուած նշանակէն էր իմանալ թէ արդեօք հար է մարդկանց ջուրին մէջ կէնալ ու շունչ առնել երկար ժամանակ : Ես փորձին ատենը յիշեալ վարպետը ծովափը գտնուողին մէջ մնաց (որ մեծ սրահին աւազանին մէջ իջեցուցին) իրենք ժամու չափ առանց հաղորդակցութիւն ունենալու միջնորդական օգին հետ . որն որ դուրս հանեց մէկ հաստ թաղանդով մը : որ խողովակին բերանը դրած էր : Երհաստատուն թէ՛ շատ մարդ իր հետը առնելով՝ կընայ ծովին տակը մնալ առանց մեծ աշխատանքի մը : որքան ժամանակ որ հարկաւորի (մինչև մէկ ամիս) . ու աս իր գիւտը ի գործ դրելու է : ինչպէս ինքը կըսէ : ծովին մէջ կորսուած բաները գտնալու : նաւերուն տակը դնելու : կամուրջներուն հիմերը կը . ու իրեն գործողութիւնները սկսելու համար կըսպասէ : որ հրամանագիր մը ընդունի : Ես գիւտը հարեց կըսեն շնչել կաղերէն . բայց ինչ եղանակով ընելը չենք գիտեր . ասիկա մէկ գաղանք մըն է որ ինքը միայն կընայ մեզի յայտնել : Իր ըրած փորձերէն իմացեցաւ որ աս բանը ամենեւին վնաս մը չի տար . վնաս զի ինքը երկար ժամանակ ջուրին տակը մնալէն ետքը վեր ելաւ առանց մէկ վնաս մը կրելու : Թէպէտ իր հետը շատ վառած մոմեր ալ առած էր : փորձելու համար թէ արդեօք հարկաւոր ըլլայ նէ կընայ ճիշդ ալ գործածել ծովին տակը :

Ես փայելն վարպետն է որ մօտ ատեններս մէկ մեքենայ մըն ալ շինեց 40 ձիու ուժ ունեցող : որով պիտի ճանապարհորդէ մեծ երազութեամբ երկրթէ ճամբաներուն վրան . առանց շոգիի : կաթսայի ու հոսի : կամ ուրիշ վտանգաւոր ու երկու գործիքի մը :

Ես իմանալ արդեօք անոնք ինչու զիտեմք, դիտեմք, փորձեմք և երկալ լրացած անոնք իմանալ :

Դասակարգ :		Հարեու	
Կրթութի	31 յաւիտ + 22 1/2 տարի	22 1/2 տարի	22 1/2 տարի
Հարստ	1 օգոստոս + 25	"	25 1/2 "
Կրթութի	2 " + 24 1/2	"	24 1/2 "
Կրթութի	3 " + 23 1/2	"	23 1/2 "
Կրթութի	4 " + 23 1/2	"	23 1/2 "
Կրթութի	5 " + 22 1/2	"	22 1/2 "
Կրթութի	6 " + 21 1/2	"	21 1/2 "

ԱՌՆԻՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

ԳԱՂՂԱՆ

Մարտի 20, 20 Յուլիս

Բանակ : Մեծ անշարժութեան մէջ է : ու Ենթադրուած ճանաչելու շատ ատեն աս դժբաղդ վիճակին մէջը պիտի մնայ : Էլանազ հիմայ քաղաքի մէջը 31-815 պալեա բանակ կայ ամեն տեսակներէն . անցած տարին աս ամիսը՝ 37 : 10 պալեա կար : ու 1840 ին աս ատենա միայն 13-042 պալեա կար :

Միտ որս : Ես շաքար 147 պալեա Եստեստանէն եկաւ : այսու ամենայնիւ խիստ քիչ գործառնութիւններ եղան . միայն 11 պալեա Մեշտուտ ծախեցաւ երկան խալպա 17 Փռանքի կէս քիլոլրամը : 6 պալեա Պրուսայի ևս երկան խալպա : 15 Փռանք : ու 10 պալեա Պարսկաստանի ապրանք : 12-15 1/2 Փռանք :

Լճիկ : Թուլ է . քանի մը սնունդ ծախեցաւ աս շաքար 10 1/2-11 1/2 Փռանք կէս քիլոլրամը ըստ տեսակին . առաւելապէս պղտիկ կտորները կուզէին այսու ամենայնիւ երկամուրը լաւ չէ :

Շէհրի : Մեծ անշարժութեան մէջ է ու գիւտերը անունով միայն են . միջակ ապրանք խիստ շատ կայ բայց անարատ չէհրի միայն 12 չուլի չափ կար : որոնցմէ աս շաքար մէկը ծախեցաւ 2 1/2 Փռանք կէս քիլոլրամը :

Սուսամ : Միշտ կուզի . պատրաստ ապրանքին գինը՝ 56 1/2 Փռանք է հարուր քիլոլրամը (80 օխան) նոյնմբեր ամիսը մէջը տալու պայմանով : 54 Փռանք է : գիւտները ամիսը համար 53 Փռանք : ևս նոր տարիին յունվար փետրվար ամիսներուն մէջը աւանդելու պայմանով 52 Փռանք է : Ես գինէրով շատ աւանդներ կան : բայց ծախող չի կայ :

Կտաւտ : Դիւրավաճառ է . աս օրվան արժողութիւնը 33-32 Փռանք է ըստ տեսակին : հարուր քիլոլրամը :

ՏԱՃԱԿԱՆՈՅՍ

Օմիւրնիա, 7 () օգոստոս :

Քաղաքիս առեւտրական վիճակը նոր փոփոխութիւն մը չընդունելով ութ օրվան մէջը : կը պարտաւորինք հաստատուէ ինչ որ մեր նախնիքից թիւովը ծանուցի ենք :

ՕՐԱՆՈՐԵՆ ՍՏԵՒԵՆԸ

Շաբաթի գին	
Տիւրքի ըրեալ	26 1/2
Չիէքի	25 1/2
Հինգ փռանքնոց	24
Հինգ տարալի	21 1/2
Մակաթի ըրեալ	19 1/2
Հին քաննոց	26
Նոր քաննոց	22 1/2
Լպտիւր լիւծիտ	22 1/2
Հին տաւնեղկութեոց	21 1/2
Նոր տաւնեղկութեոց	20 1/2
Ստամպոլ	32
Մըսըր	29
Բուշուտ	32 1/2
Բուպիէ	10 1/2
Մահմուտիէ	84
Եալտը	57
Մաճառ	56

ՃԱՆՈՒՅՈՒՄ

Պարտեհի նկարիչ Պարոն Պօղո : յարգի վարպետը մէկ նոր գործարան մը հնարեց իր ճարտարութեամբ, որով չուխայի՝ մերկնոսի՝ և շալիյի՝ փայլ ծաղկանկար բարձր և դրան կամ պատու հանի փարպէզը : և կերպ կերպ Ենթադրուած ճանաչելու շատ ատեն աս դժբաղդ վիճակին մէջը պիտի մնայ : Էլանազ հիմայ քաղաքի մէջը 31-815 պալեա բանակ կայ ամեն տեսակներէն . անցած տարին աս ամիսը՝ 37 : 10 պալեա կար : ու 1840 ին աս ատենա միայն 13-042 պալեա կար :

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԿՐԻՄՍԵԱՆ . Ե . Օրագիրը

շաքար անգամ մը կը սղալի :

Տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 դրամ է կանխիկ (փէշին) . ով որ ուզէ կընայ ստորագրել :

Իզմիր՝ օրագրութեան տպարանը :

Պօղո՝ երկրորդ խանը . Սոմախից Մկրտիչ տղային գրատունը :

Պուրոս՝ Բապտիստի Ստամպոլ ու Վրիգոր տղայից մաղազան :

Էլէքսանդրիա՝ Եղևուստիան Եստեստան տղային մաղազան :

Կահիրէ՝ Լիւթաղարիանց մահաւոր Էլէքսան տղային գրատունը :

Հոպպէ՝ Սրապիտան տղայ Տահիրին գրատունը :

Թրեստ՝ Երեւան Գրիգոր տղային գրատունը :

Լըզըռու՝ Գաղաղանց Տարութիւն տղային մաղազան :

Էլին՝ Կասապեան Գաղաղ տղային տունը :

Տիւրքիէ՝ Պարոն Կամիստիսի մաղազան :

Լաշ՝ Պըլըքըլեան տղայ եղբոր մաղազան :

Պաղատ՝ Էնգիւր տղային թարգման տղայ Խաչիկին տունը :

Կարե՛ժ՝ Երմանդանեան Վարդանեանց տղայ Կառստին վաճառատունը :

Թէհրան՝ Եստեստանց Թիւրքիս Խանին բնակարանը :

Պոմպա՝ յարգի պարոնաց Էլանուր որդւոց և ընկերաց վաճառատունը :

Սինկափոր ու Պաղալիա՝ յարգի պարոնաց Սէթ եղբոր գրատունը :